

Висновок. В силу дії принципу поваги до честі і гідності особи недопустимим під час здійснення приводу є прояви неактивності, грубості у спілкуванні зі свідком, іронічних висловлювань або інших принизливих дій, що посягають на честь і гідність особи, до якої застосовується привід.

Література:

1. Владимиров Л.Е. Учение об уголовных доказательствах. Части: Общая и Особенная / Л.Е. Владимиров. – [3-е изд., изм. и законч]. – С.-Пб.: Кн. маг. “Законоведение”, 1910. – 440 с.
2. Слінько С.В. Процесуальний статус свідка у кримінальному / С.В. Слінько // Форум права. – 2012. – №1. – С. 878-882.
3. Фойницкий И.Я. Курс уголовного судопроизводства. Т. 2 / И.Я. Фойницкий ; [Общ. ред., послесл., прим.: Смирнова А.В.]. – С.-Пб.: Альфа, 1996. – 606 с.
4. Петрухин И.Л. Контроль над преступностью и права человека / И.Л. Петрухин // Рассказывают адвокаты. – М.: Изд-во ИГиП РАН, 2000. – С. 213-223.
5. Белькова О.В. Правовий статус свідка в кримінальному процесі України: дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Белькова Олена Валеріївна. – Харків, 2005. – 223 с.
6. Богатырев Н. Как обеспечить явку участников процесса на первое судебное заседание / Н. Богатырев // Российская юстиция. – 2002. – №11. – С. 53-54. Белькова О.В. Правовий статус свідка в кримінальному процесі України: дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Белькова Олена Валеріївна. – Харків, 2005. – 223 с.
7. Поліщук Л.І. Проблемні питання застосування та здійснення примусового приводу в кримінальному процесі / Л.І. Поліщук // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2009. – №22. – С.175-183

УДК 342.951:347.44(477)

О.О. Маркова

аспірант

*Харківського національного
університету внутрішніх справ*

ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ В ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИНАХ.

У статті досліджуються повноваження органів внутрішніх справ у договірних відносинах, їх особливості. Здійснено аналіз норм чинного законодавства.

Ключові слова: *органи внутрішніх справ, договірні відносини, повноваження, захист публічних інтересів, дискреційні повноваження.*

В статье исследуются полномочия органов внутренних дел в договорных отношениях, их особенности. Осуществлен анализ норм действующего законодательства.

Ключевые слова: *органы внутренних дел, договорные отношения, полномочия, защиту публичных интересов, дискреционные полномочия.*

In article it is investigated powers of law-enforcement bodies in the contractual relations. The analysis of norms of the current legislation is carried out.

Keywords: *police, contractual relationships, authority, protection of public interest discretion.*

Вступ. Здатність органів внутрішніх справ використовувати договори для врегулювання відносин обумовлюється особливістю їх правового статусу, функціями та завданнями, які вони виконують, реалізуючи свої владні повноваження.

Аналіз останніх досліджень. Питання повноважень та компетенції органів влади в різний час досліджувались російськими та українськими вченими: В.Б. Авер'яновим, Н.О. Армашом, Д.М. Бахрахом, Ю.О. Тихомировим, Г.Й. Ткачом, Ж.В. Завальною та іншими вченими. За наявності значної кількості досліджень, все ж таки на сьогодні, залишається недостатньо дослідженим питання повноважень органів внутрішніх справ на використання договору для врегулювання відносин, які виникають в процесі здійснення адміністративної діяльності.

Метою статті є дослідження та визначення характеру повноважень органів внутрішніх справ в договірних відносин. Відповідно до цього завданнями є: дослідити та проаналізувати положення нормативно-правових актів, які регулюють діяльність органів внутрішніх справ на предмет закріплення в компетенції органів внутрішніх справ повноважень на використання договору, а також з'ясувати зміст повноважень у договірних відносинах.

У науковій літературі можна зустріти отождоження термінів «права і обов'язки» з терміном «повноваження». На думку автора такий погляд звужує роль повноважень до звичайного синоніму «прав і обов'язків». Більш точним визначення цього терміна представлено Армашом, Н.О. так: «повноваження – це комплекс право-обов'язків певної функціональної спрямованості» [1, с. 84]. Така позиція виправдана не тільки з погляду теорії та вимоги дотримання чистоти юридичної техніки – оскільки недоречно вживати декілька термінів для визначення одного і того ж явища, але також із погляду нормотворчої практики.

Виклад основного матеріалу. Повноваження в приватних галузях права – це суб'єктивне право особи здійснювати правочини (на наш погляд, не тільки правочини), а в публічних – це одночасно і право, і обов'язок, тобто право-обов'язок відповідного суб'єкта діяти певним чином, як це передбачено законом або іншим правовим актом. Саме таке формулювання, на думку Ю.О. Тихомирова, краще за все виражає зв'язок прав і обов'язків, оскільки права надані суб'єкту із владними повноваженнями для обов'язкової їх реалізації. Якщо громадянин може і не скористатися своїми правами, то владний суб'єкт зобов'язаний це зробити [2, с. 140]. Він зобов'язаний здійснити надані йому права для забезпечення і захисту публічних інтересів. У цьому розумінні поняття право-обов'язок органів внутрішніх справ точніше виражає органічну єдність покладених на них прав і обов'язків.

Наявність такого право-обов'язку в органі можна пояснити походженням влади цих органів. Аналізуючи чинне законодавство, можна прослідкувати, що повноваження на здійснення влади передається без вказівки на форми, методи, способи її здійснення. Держава через органи ставить завдання, розподіляє компетенцію та наділяє повноваженнями інші органи для досягнення ними мети, поставленої перед ними. Залежно від спрямованості політики держави в повноваження (право-обов'язок) органам може надаватися право-обов'язок на договір (договірні форми). Тим самим держава сама, маючи внутрішній суверенітет, має право на використання договорів у публічній сфері за посередництвом суб'єктів із владними повноваженнями, серед яких особливе місце належить органам внутрішніх справ. Тому саме в цій формулі «право-обов'язок» виявляється особливість адміністративно-правового статусу органів внутрішніх справ, для яких виконання дій, пов'язаних з реалізацією завдань і функцій, є правом і обов'язком одночасно, тобто повноваженням, яке є обов'язковою основою для використання будь-якого договору. Без закріплення повноваження органи внутрішніх справ не зможуть бути учасниками договірних відносин, тим більше адміністративних [3, с. 205].

Повноваження органів внутрішніх справ у договірних відносинах, на думку автора, є спеціальними, оскільки, по-перше, вони включають в себе здатність до договорів, а по-друге, спосіб врегулювання відносин є особливим – договірним.

Органи внутрішніх справ користуються лише тими повноваженнями, які випливають з окресленої правом компетенції, тобто повноваження на укладання договору обов'язково має бути передбачене в законі або у виданому на його підставі нормативному акті.

Аналізуючи нормативно-правові акти, які регламентують діяльність органів внутрішніх справ, з'ясовується, що в одних статтях законодавець імперативно (шляхом прямої вказівки) закріплює в компетенції наявність спеціальних повноважень органів внутрішніх справ на використання договору для врегулювання відносин, а в деяких – дискреційно (на власний розсуд). При закріпленні повноваження на використання договору як обов'язкового реалізується та виконується діяльність у відповідності з принципом законності.

В другому випадку при наданні спеціальному повноваженню на використання договору дискреційного характеру, можна очікувати ефективності при вирішенні нестандартних завдань, які потребують певної відповідальності та вмінь [5, с. 239]. Використання або невикористання договірного регулювання може залежати від оперативної обстановки, оформлювати договором чи іншою договірною формою може відноситися на розсуд органу внутрішніх справ.

Наприклад, в ст.10 п. 18 Закону України «Про міліцію» зазначається, що «охорона колективного та державного майна здійснюється на договірних засадах...», тобто прямо вказується; а в п. 27 ст. 10 відносно «забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів комерційного характеру» [4], законодавець прямо не закріплює можливість використовувати договір, проте детальний аналіз даних відносин в подальшому дозволяє говорити, що законодавець наділяє органи внутрішніх справ спеціальними повноваженнями на використання договору, але в даному випадку повноваження набувають дискреційного характеру, дискреція яких проявляється у двоступінчатому способі вибору форми врегулювання даних відносин, зокрема: 1) адміністративний акт; 2) договір або спочатку приймається адміністративний акт, а потім на його основі може бути укладений договір.

Під дискреційними повноваженнями (розсудом) розуміють правозастосовчу діяльність [6, с. 34]. або повноваження, надане особі, яка наділена владою вибирати між двома і більш альтернативами, коли кожна альтернатива законна, з виділенням владної складової [7, с. 121].

Так, В.І. Ремньов розглядав дискреційні повноваження як право органу державного управління ухвалити владні рішення на власний розсуд [8, с. 51]. Самі ж дискреційні повноваження є елементом компетенції, і їх використання в рамках закону лише зміцнює законність. Використовуючи дискреційні

повноваження, органи внутрішніх справ, зобов'язані передусім правильно оцінювати ситуацію, наявні у справі факти і застосовувати до встановлених фактів чинні правові норми, не допускаючи при цьому зловживання владою. Загальні інтереси, спільне благо, а не особисті корисливі інтереси мають лежати в основі мотивації вибору

Дискреційні повноваження органів внутрішніх справ характеризуються такими ознаками і складаються з таких складових:

1) правом дискреції, яке складається із двох елементів – вольового елемента, який включає в себе вільний розсуд, що характеризується певним наміром вчинити відповідно до прийняття рішення і готовністю докласти до цього необхідне зусилля, і інтелектуальний, який означає використання дискреційних повноважень «за здоровим глуздом», що характеризується тим, що суб'єкт розуміє на дану правом можливість вибору якихось варіантів поведінки для задоволення своїх інтересів і вибирає той варіант, котрий є для нього найбільш необхідним, виходячи з аналізу правового розпорядження і конкретних життєвих обставин.

Правом дискреції органи внутрішніх справ наділяються законом, оскільки саме закон уповноважує їх на нормотворчу й правозастосовчу діяльність та закріплює ту чи іншу форму діяльності. Дискреційні повноваження є частиною компетенції правоохоронного органу, вони надаються йому для того, щоб у правильний і доцільний спосіб вирішувати коло справ, визначених цією компетенцією;

2) ще однією ознакою, яка розкриває природу дискреційних повноважень, є те, що виконавчо-розпорядча діяльність з реалізації цих повноважень немає нічого спільного зі свавіллям чи безконтрольністю. Дискреційні повноваження органи внутрішніх справ повинні здійснювати в певних межах, які утворюють рамки, поза якими починається свавілля. Існує пряма залежність між обсягом свободи дій і механізмами контролю за реалізацією дискреційних повноважень, особливо коли вони стосуються сфери охоронюваних Конституцією прав та свобод громадян. Рамковий характер проявляється у встановленні та закріпленні певних правових умов (що знаходять свій вираз не тільки в правах, але й в обов'язках органу щодо вчинення повноважень) в межах яких дискреційні повноваження є правомочними. Тобто, межі дискреційних повноважень являють собою рамки, що встановлюють допустиму норму свободи посадової особи органів внутрішніх справ у виборі варіантів рішень. Вони ніби окреслюють певне правове поле, в рамках якого орган діє дискреційно [9, с. 113].

3) дискреційні повноваження обумовлені певною свободою (тобто розсудом) в оцінюванні та діях, у виборі одного з варіантів рішень та правових наслідків, проте необхідно зауважити, що свобода залежить від того, наскільки норма права чи норма закону обмежує дискреційні повноваження. Обмеження дискреційних повноважень є способом встановлення меж таких повноважень. Вчені такі, як: А. Барак [10, с. 376], Д. Абушенко [11, с. 176], П. Куфтирева [12, с. 209] та інші присвячували свої роботи саме обмеженню дискреційних повноважень, яка є однією із основних її ознак. П. Куфтирева надає найбільш повне визначення «обмеження дискреційних повноважень» – сукупність юридично-визначених обставин, які виключають або звужують дискретні повноваження органу. Виходячи з цього, органи внутрішніх справ при використанні дискреційних повноважень мають керуватися такими принципами, як: законність, обґрунтованість, доцільність, справедливість, верховенства права [14, с. 429].

Однак у тому випадку, коли правовий припис, не встановлюючи конкретного варіанта дій, наділяє орган певною свободою у вирішенні індивідуально-конкретної адміністративної справи і ухвалені оптимального рішення, може йтися про вільний розсуд, який означає можливість вибору в широких межах, встановлених правовою нормою [14, с. 30-33].

Дискреційні повноваження органів державного управління, в тому числі і органів внутрішніх справ проявляються через так званий вільний або адміністративний розсуд [15, с. 276]. Адміністративний розсуд закріплюється в нормах законодавства і може виражатись у словесних формулах «може використовуватись договір», «може врегульовуватись на договірних засадах» або зовсім не вказуватись при відсутності прямої заборони до врегулювання відносин адміністративним договором [3, с. 241].

Суть адміністративного розсуду полягає в обумовленому рамками компетенції вільному виборі рішень і дій з усіх наданих можливих альтернатив. Адміністративний розсуд науковці визначають як вмотивований вибір для прийняття правомірних рішень і здійснення дій управомоченим суб'єктом у рамках його компетенції для виконання управлінських чи інших завдань [17, с. 420].

Адміністративний розсуд не можна ототожнювати лише з формалізованими діями суб'єкта. У всьому обсязі здійснюваної ним діяльності він є і інтелектуально-вольовим, і правовим імпульсом для реалізації його статусу. Ситуація – її аналіз і оцінка – настанов діяти або не діяти – намір прийняти варіант рішення – здійснення дій (матеріальних, примусових, організаційних, фінансових, соціальних та ін.) або бездіяльність, дотримання наміченого курсу вживання заходів дії. Така послідовність і зв'язок елементів розсуду властиві саме адміністративно-правовій сфері, де присутній більший обсяг діяльності та динамізм, і, звичайно, інваріантність поведінки всіх її учасників.

Зміст спеціальних повноваження органів внутрішніх справ на використання договору доцільно розглядати теж через призму право-обов'язків: укладати, виконувати та припиняти (розривати) договір. У сукупності вони становлять, на думку автора, єдиний право-обов'язок на договір.

Можливість укладення договору органами внутрішніх справ незалежно від галузевого виду має бути закріплена в нормах про компетенцію. Укладання договорів є не тільки правом, але й обов'язком органів внутрішніх справ як суб'єктів владних повноважень, оскільки, як стверджує Д.Н. Бахрах, укладання адміністративних договорів пов'язане не стільки з правами, скільки з виконанням та реалізацією органом своїх обов'язків, які закріплені у відповідному нормативно-правовому акті [18, с. 177].

Виконання має бути здійснене відповідно до вимог законодавства та умов договору тією особою, яка має на це певні повноваження. Таке виконання має задовольнити сторони договору і тим самим припинити дію договору [19, с. 147]. При недотриманні цих параметрів виникає невиконання договору, що тягне настання певних правових наслідків.

Щоб досягти реалізації умов виконання договору, необхідна наявність право-обов'язку на його виконання та фактичне здійснення дій, які є змістом поведінки сторін і зазначені в договірних нормах. На виконання адміністративного договору суб'єкти із владними повноваженнями мають здійснювати дії чи комплекс дій, обумовлених їх завданнями та функціями.

При невиконанні чи неналежному виконанні сторони або одна із сторін може реалізувати право-обов'язок розірвати або припинити договір. Розірвання договору (припинення) – це припинення прав та обов'язків сторін, урегульованих у договірній формі. Розірвання здійснюється за загальним правилом за згодою всіх сторін договору. Розірвання договору має відбуватись у виняткових випадках, коли неможливо іншим способом досягти результату чи захистити інтереси держави, суспільства. Коли мова йде про розірвання адміністративного договору необхідно враховувати, що разом із адміністративним договором припинятиме дію адміністративний акт, також в законодавстві можуть бути передбачені випадки одностороннього розірвання без згоди іншої особи. Поряд із розірвання адміністративного договору у разі невиконання його, вчені виділяють адміністративну реституцію як реакцію на невиконання саме адміністративного договору [3, с. 221].

Висновок. Проаналізувавши положення нормативно-правових актів автор вважає, що законодавець може закріплювати спеціальні повноваження в компетенції органів внутрішніх справ в договірних відносинах, як: 1) імперативно, тобто прямо; так і 2) дискреційно, на власний розсуд. У другому випадку спеціальні повноваження набувають дискреційного характеру, дискреція яких проявляється у двоступінчатому способі вибору форми врегулювання відносин, зокрема: 1) адміністративний акт; 2) договір або спочатку приймається адміністративний акт, а потім на його основі може бути укладений договір. Зміст спеціальних повноважень на договір розглядається через сукупність право-обов'язків укладати, виконувати, розривати (припиняти) договір. Порядок укладання, виконання та розірвання договору буде набувати специфічного (особливого) характеру, у тому разі, коли однією із сторін буде суб'єкт із владними повноваженнями, зокрема в адміністративному договорі.

Література:

1. Армаш, Н.О. Керівник органу виконавчої влади: адміністративно-правовий статус [Текст] / Н.О. Армаш. монографія – Запоріжжя : ГУ "ЗІДМУ", 2006. – С. 84-88.
2. Тихомиров, Ю.А. Курс адміністративного права и процесса [Текст] / Ю.А. Тихомиров. – М., 1998. – С. 140-145.
3. Завальна, Ж.В. Концептуальні засади договірного регулювання адміністративно-правових відносин [Текст] Монографія, Суми ВВп «мрія», 2010. – С. 205.
4. Закон України «Про міліцію» від 20.12.1990 № 565-ХІІ [Текст] // Відомості Верховної Ради (ВВР).- 1991. – № 4.- Ст. 10.
5. Завальна, Ж.В. Повноваження на використання адміністративного договору [Текст] / Ж.В. Завальна // Державо і право. – 2010. – № 2. – С. 239.
6. Боннер, А.Т. Применение закона и судебное усмотрение [Текст] / А.Т. Боннер // Советское государство и право. – 1979. – № 6. – С. 34-42.
7. Барак, А. Судейское усмотрение [Текст] / А. Барак; пер. с англ. – М. : НОРМА, 1999. – С. 121-122.
8. Ремнев, В.И. Социалистическая законность в государственном управлении. – М., 1979. – С. 51-53.
9. Бойчук, М. І. Сутність меж і обмежень дискреційних повноважень органів внутрішніх справ в контексті принципу верховенства права // Форум права. – 2012. № 1. С. 113.
10. Барак, А. Судейское усмотрение [Текст] / А. Барак; пер. с англ. – М. : НОРМА, 1999. – С. 376.
11. Абушенко, Д. Б. Судебное усмотрение в гражданском и арбитражном процессе / Д. Б. Абушенко. – М. : Норма, 2002. – 176.
13. Куфтирев, П. В. Суддівський розсуд у теорії права : дис. ... канд. юрид. наук / П. В. Куфтирев. – К., 2009. – 209 С.
14. Скакун, О.Ф. Теорія держави і права : підручник / О.Ф. Скакун. – Х : Консум; Ун-т внут. справ, 2000. – С. 429.
15. Ткач, Г. Природа і види адміністративного розсуду [Текст] / Г. Ткач // Право України. – 2002. – № 5. – С. 30-33.

16. Авер'янов, В.Б. *Виконавча влада і адміністративне право [Текст] . за заг. ред. В.Б. Авер'янова. – К. : "Ін-Юре", 2002. – С. 276-279.*
17. Тихомиров, Ю.А. *Современное публичное право [Текст] : монографич. учебник / Ю.А. Тихомиров. – М. : Эксмо, 2008. – С. 420.*
18. Бахрах, Д.Н. *Административное право России [Текст]: учебник для вузов / Д.Н. Бахрах. – М. :1999. – С.177-179.*
19. Мейер, Д.И. *Русское гражданское право [Текст] : в 2-х ч. Ч. 2 / Д.И. Мейер. – По испр. и доп. 8-му изд. 1902 г. – М. : Статут, 1997. – С. 147-148*

УДК 334.7

О.А. Похильченко
Національний університет «Львівська політехніка»
І. Петецький
Фірма «РЕТЕСКИ» (Польща)

ЛОГИСТИКА В СТРУКТУРІ КЛАСТЕРА

Актуалізовано доцільність використання логістичного підходу в кластерних структурах. Розглянуто роль логістики на етапах формування кластера і його безпосереднього розвитку. Проаналізовано характерні ознаки кластера та логістичної системи, встановлено три види цільових конфліктів у кластері як наслідку прийняття логістичних рішень.

Ключові слова: кластер, логістична система, конфлікт цілей, логістична інфраструктура, логістичний аутсорсинг, концепція логістичного провайдера.

Актуализирована целесообразность использования логистического подхода в кластерных структурах. Рассмотрена роль логистики на этапах формирования кластера и его непосредственного развития. Проанализированы характерные признаки кластера и логистической системы, установлено три вида целевых конфликтов в кластере как следствия принятия логистических решений.

Ключевые слова: кластер, логистическая система, конфликт целей, логистическая инфраструктура, логистический аутсорсинг, концепция логистического провайдера.

In the article advisability of applying logistic approach in cluster structures is actualized. The role of logistics at the phases of forming and development the cluster is examined. The characteristic features of logistics systems and clusters are analyzed. Three types of target conflict in the cluster as a consequence of the adoption of logistics solutions also are described in the article.

Key words: cluster, logistic system, conflict of goals, logistics infrastructure, logistics outsourcing, Third Party Logistics, logistics provider.

Постановка проблеми. Постійні виклики зовнішнього середовища з якими зіштовхується бізнес в процесі існування змушують шукати, створювати та втілювати нові підходи, завдяки яким уможливується зміцнення конкурентного потенціалу та утримання стійких позицій на ринку. Серед найгостріших проблем ведення практично будь-якого виду бізнесу за умов безперервного ускладнення попиту, скорочення життєвих циклів, наростаючої індивідуалізації, можна в першу чергу назвати організацію збуту продукції, яка фактично визначає часові рамки існування самого бізнесу. Існує два науково обґрунтованих підходи до вирішення цієї проблеми: використання маркетингу як філософії пріоритетів споживання, яка прийшла на зміну філософії пріоритетів виробництва, і використання логістики як інструментарію маркетингу, що орієнтує рух товарних потоків фірм-виробників на гнучке налаштування результатів їх господарської діяльності до тенденцій та обмеження ринкового платоспроможного попиту на основі, адекватної результатам маркетингових досліджень, ємності ринків. Досвід використання маркетингу та логістики в останні десятиліття засвідчує тотальну трансформацію організаційно-технологічного підходу до управління рухом товарів фірми, характерного насамперед для крупного бізнесу у логістичний підхід, який встановлює пріоритет кінцевих цілей руху товару фірми над проміжними цілями.

Використання логістичного підходу до управління бізнесом характерне сьогодні як для малого, так і великого бізнесу. Логістика є саме тією сферою компетентності, яка пов'язує компанію із її постачальниками